

כיקרוב

בלימוד החסידות ובדרכי החסידות

עדכוני חב"ד;

צפון ברד

ערב חג הפסח, עלינו לצפון לרב-שיח מיוחד, מקורי ועשיר עם רבני הערים החב"דיים בצפון, הגאון החסיד רבי ישעיהו הרצל, רבה הראשי של נוף הגליל, הגאון החסיד רבי דוד מאיר דרוקמן, רבה הראשי של קריית מוצקין והגאון החסיד רבי חיים שלמה דיסקין, רבה הראשי של קריית אתא • על המסרים המאלפים של השקפת תורת החסידות לחג הפסח ומצוותיו, הרגעים הנעלים שזכו לחוות בימי חורפם על שולחן הסדר של הרבי ועל חג הפסח אשתקד והשתא

צילום: ישראל פריץ

**הכבוד והמעמד
הפסח**
אור פנימי למשנה
בתורת הרבי
הרב משה שילת

חג המנוחות
מעלתה של מיכלא
דמהימנותא
הגאון החסיד
רבי חיים שלום דייטש

סיזם מסכת פסחים
ופסח שחל
במוצאי שבת
ביאורי חסידות
בדף היומי

זמן ההצגה
לדמותו של בן חורין
אמיתי
הגאון החסיד
רבי יואל כהן

חג הפסח

יציאת מצרים: חירות שהיא תופעה פלאית

התבטל ממילא. הסיבה לכך היא, מפני שנס הפיכת המים לדם היה נס נמשך. המים שהפכו לדם לא נעשו דם טבעי, הם נשארו מים במהותם. אלא שהנס חידש בכל רגע שביחס למצרים המים יהפכו לדם. כך מוכח מדברי המדרש (שמות רבה ט, י) האומר "גיגית מלאה מים... ישראל שותה מים והמצרי דם, וכשהיה לוקח מישראל בדמים היה שותה מים". המים נשארו מים, אלא שלגבי המצרים, המים, בעודם מים, הפכו לדם. לכן בהכרח שפעולת הנס תימשך כל זמן המכה. בכל רגע נדרש שהכוח האלוקי יהפוך מחדש את המים לדם ביחס למצרים.

וכיוון שהיה זה נס נמשך, פעולה תמידית במים, לכן מיד כאשר פסקה המכה חזרו המים ממילא למצבם הקודם, ולא היה צורך בפעולה נוספת.

זהו הפירוש בדברי ההגדה בנוגע ליציאת מצרים: היציאה לא הייתה מעשה חד פעמי שאחר כך ממילא נעשינו בני חורין כדבר טבעי, אלא זהו נס שנמשך תמיד – (וכלשון ההגדה) "אשר גאלנו", הקב"ה מוציא אותנו כעת ממצרים. "אשר גאלנו" אינו רק תוצאה מ"גאל את אבותינו", אלא זהו דבר עכשווי. מה שקרה בט"ו ניסן שנת ב'תמ"ח הינו 'פעולה נמשכת' בכל רגע.

בן חורין בעצם

אלא שדבר זה עצמו דורש ביאור: מדוע אכן יציאת מצרים היא דבר שנמשך תמיד?

כדי להבין זאת, עלינו להבין טוב יותר את ההבדל בין שני סוגי הניסים – מדוע לפעמים הנס הוא חד פעמי, ולפעמים הנס נמשך תמיד?

משמעותו של נס היא – מאורע פלאי שעל פי טבע אין לו הסבר. אלא שבזה ישנם ניסים שהפלא הוא בכך שאיננו מסוגלים להבין כיצד אירע הדבר, ויש ניסים שבהם הפלא הוא בעצם המציאות שלפנינו. במכת צפרדע הפלא הוא בכך שנוצרו הצפרדעים, לא בעצם מציאותם. ואחרי שהם נוצרו, קיומם אינו בדרך נס, כנ"ל. לכן הנס היה חד פעמי בלבד. לאורך במכת דם, הפלא לא היה רק בהתהוות הדם אלא גם בעצם מציאותו – כיוון שהמים נשארו מים (כנ"ל), ויחד עם זאת הם הפכו להיות דם ביחס למצרים, אם כן היה כאן חיבור של שני הפכים בבית אחת – מים ודם בחומר גשמי אחד. חיבור שני הפכים כאחד זהו פלא בעצם המציאות, לכן הנס צריך לחדש ולפעול את החיבור באופן תמידי.

ועל דרך זה בנוגע לניסים הקשורים לקיומו של עם ישראל: לידת יצחק, למשל, היא אמנם נס אלוקי – העובדה ששרה, שהייתה עקרה, ילדה לעת זקנתה, היא פלאית, אבל הנס הוא רק בהולדתו של יצחק ולא בעצם הימצאותו אחר כך. זהו נס חד פעמי בלבד. וכך גם נס פורים וכדומה. מה שאין כן הפלא שביציאת מצרים אינו רק ברגע היציאה, אלא בעצם המציאות של היותנו בני חורין אמיתיים. החירות שהתחדשה ביציאת מצרים היא לא החירות הטבעית שהייתה לפני הכניסה למצרים, אלא חירות מיוחדת שעצם היותה מפעמת בנו היא תופעה פלאית.

יציאת מצרים היא עניין כללי ויסודי בכל התורה והמצוות. בספר החינוך (מצוה כא) מבואר שיציאת מצרים היא "יסוד גדול ועמוד חזק בתורתנו ובאמונתנו", ולכן "באו לנו מצוות רבות על זה, מצוות עשה ומצוות לא תעשה", "ועל כן אנו אומרים לעולם בברכותינו ובתפילותינו 'זכר ליציאת מצרים'".

עניין זה מתבטא גם בכך, שמיד בפתיחה של עשרת הדיברות נאמר "אנכי ה' אלוקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים".

והדבר דורש ביאור: יציאת מצרים לכאורה לא חידשה דבר. היציאה ממצרים הביאה את עם ישראל לאותו מצב שהיה לפני הכניסה למצרים – לפני כן הם היו בני חורין, ועכשיו הם חזרו להיות בני חורין. החידוש הוא לא בחירותם של ישראל אלא בשעבודם בגלות, ואם כן כאשר בטל השעבוד – הם חזרו לחירותם הטבעית, ומהו החידוש הגדול שביציאה זו?

בין דם לצפרדע

בהגדה של פסח אנו אומרים "אילו לא הוציא הקב"ה את אבותינו ממצרים, הרי אנו ובנינו ובני בנינו משועבדים היינו לפרעה במצרים". פיסקה זו דורשת ביאור: עם ישראל מלומד בניסים מאז היותו לעם. לאורך כל ההיסטוריה, תמיד עמדו עלינו לכולתנו והקב"ה הצילנו מידם. אם כן, מדוע מציינים דווקא את היציאה ממצרים כדבר ש"אילו לא הוציא הקב"ה את אבותינו... הרי אנו... משועבדים היינו לפרעה במצרים"?

מכל זאת מוכח שיציאת מצרים שונה במהותה מכל שאר הניסים שנעשו לבני ישראל, ודווקא היא היסוד לחיים היהודיים לכל פרטיהם, והיא עניין תמידי ועכשווי עוד יותר משאר הניסים שאירעו לעמנו.

הביאור בזה:

באופן כללי, בניסים יש שני סוגים: נס חד פעמי ונס נמשך. לדוגמה, בין עשר המכות יש שני ניסים אלה. במכת צפרדע הנס היה חד פעמי. הנס היה באופן התהוות הצפרדעים, אבל לאחר

תכונת החירות שניטעה בישראל בשעת יציאת מצרים היא חירות עצמית. אז נעשו בני ישראל בני חורין בעצמם, לא רק בפועל. זו חירות שאינה תלויה בנסיבות המצב. בכל מצב שרק יהיה, תורגש בהם החירות

שהם נוצרו – הם היו מציאות טבעית לכל דבר, ולא היה צורך בנס מיוחד למען קיומם. לכן, לאחר שהסתיימה המכה, הצפרדעים נשארו ביאור וצברו מהם "חמרים חמרים". עצם הימצאותם לא הייתה תופעה ניסית, ולכן כאשר הסתיימה המכה הם לא התבטלו ממילא אלא נשארו פגרים מתים.

לאורך, במכת דם לא מצינו שהיה צורך להריק את כל האגמים מהדם שבהם. מסתימת הכתובים משמע, שבסיום המכה הדם

משועבד. אין בו שום נקודה שהיא למעלה מהשעבוד. מה שאין כן היהודי, גם כאשר הוא תחת שעבוד קשה, נרגש בו שבמהותו הוא בן חורין.

זהו החידוש המיוחד שהתחדש ביציאת מצרים. אז התגלה שבעומק לבו של היהודי ישנה נקודה בלתי מוגבלת כלל, ומצד פנימיות זו, בכל מקום ובכל מצב שהיהודי יהיה נתון בו – הוא תמיד ירגיש שהשעבודים של הגלות החיצונית הסובבת אותו אינם שולטים על מהותו. ההתקשרות הנצחית שלו באלוקות הופכת את תכונת החירות שבו לנצחית.

אלא שנצחיות זו היא מצד נפשו האלוקית של היהודי. אבל נפש אלוקית זו נמצאת ומלוכשת בגוף הגשמי הנמצא בעולם הזה החומרי. מצד גדרו של הגוף ייתכן שיחול עליו שעבוד. עצם היות הגוף גשמי ומוגבל – זהו כבר שעבוד לגדרים ומגבלות מסויימים, הנותנים מקום לאפשרות של שעבוד כפשוטו.

אם כן, כדי שהחירות הנצחית שמצד הנשמה תגיע להרגשת חירות גם מצד הגוף הגשמי, נדרש כוח אלוקי מיוחד שיחבר בין שני קצוות הפוכים אלה. חיבור החירות האמיתית הנובעת מצד הקב"ה עצמו, עם תכונת החירות הטבעית של היהודי כפי שהוא נמצא בגוף ובגלות, הינו חיבור מופלא עוד יותר מהחיבור של "פילא בקופא דמחטא". הפיל, עד כמה שיהיה גדול, הוא מציאות מוגבלת; מה שאין כן הקב"ה הוא בלתי מוגבל לגמרי. אם כן, כאשר בגוף הגשמי של היהודי מורגשת חירות אמיתית הנובעת מצד האלוקות שלמעלה מכל ההגבלות – זהו פלא בעצם המציאות.

הפלא שביציאת מצרים הוא לא רק כיצד הצליחו שישים ריבוא לצאת ממקום שאפילו עבד אחד לא היה יכול לברוח משם (רש"י שמות יח, ט. ממכילתא שם), אלא בעיקר בתוכנה הפנימי של היציאה: למרות היות נשמותיהם מלוכשות בגוף גשמי ובהיותם משועבדים במצרים, התגלה אליהם הקב"ה בכבודו ובעצמו, הוציא אותם משעבוד לחירות בלתי מוגבלת, ונטע בהם חירות נצחית. זהו פלא בעצם המציאות – חיבור שני הפכים במקום אחד. וכיוון שזהו פלא בעצם המציאות, לכן נדרש נס תמידי שיפעל זאת בכל רגע מחדש.

אמנם עיקר העניין נפעל ברגע הראשון של היציאה, אז התחיל גילוי זה, אבל עניין זה עצמו ממשיך ופועל בכל רגע ורגע את

ביאור הדברים: המהר"ל בספרו גבורות ה' (פרק סא) כותב: "יש מקשים, מה הועיל לנו היציאה (ממצרים), הרי אנו משועבדים בשאר מלכויות. דמאי שנא מלכות מצרים משאר מלכויות?". במילים אחרות – מהו העניין הגדול שעושים כליל הסדר לזכר היציאה מעבדות לחירות ביציאת מצרים, והרי מיד בתחילת הלילה אנו אומרים בהגדה "השתא עבדין"; אם כן, כיצד אפשר לחגוג חירות?

והוא מבאר, ש"כאשר יצאו ישראל ממצרים, קיבלו הטוב בעצם עד שהיו ראויים להיות בני חורין מצד עצם מעלתם", ואפילו כאשר הם נמצאים בגלות ושעבוד, אין זה מבטל את החירות העצמית שבהם. שהרי "דבר מקרי לא יבטל דבר עצמי". כי אחר שהוציא הקב"ה את ישראל ממצרים ונתן אותם בני חורין, ולא עוד אלא אף מלכים שנאמר "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש" – זה השם הוא לישראל בעצם, והמעלה והחשיבות שיש בזה לא נתבטל בגלותם שהוא במקרה. ולפיכך אומרים חכמי ישראל "כל ישראל בני מלכים הם" אף בגלותם.

כלומר, החירות שבני ישראל קיבלו עם יציאתם ממצרים נעשתה דבר עצמי בהם, ולכן, גם אחר כך כאשר חזרו ונשתעבדו בגלות, הגלות היא דבר חיצוני אצלם ואין לה שליטה על עצמיותם. בכל מצב שיהיה, גם כאשר היהודי יהיה משועבד בכל סוגי השעבוד, אף על פי כן יש אצלו רגש מסויים שהוא בן חורין.

מהיכן נובעת חירות פנימית זו? הפסוק "הללו עבדי ה'" נדרש בגמרא (מגילה יד, א) "עבדי ה' – ולא עבדי פרעה". כלומר, ההתקשרות העצמית של יהודים עם הקב"ה שהתחדשה ביציאת מצרים, פעלה בהם שהם נעשו במהותם עבדי ה', ו"עבד מלך – מלך" (תנחומא צו ג). ההתבטלות העצמית של ישראל לקב"ה, מביאה יחד עמה חירות עצמית מכל השעבודים הזרים. וכמו שכתוב "כי עבדי הם אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים לא ימכרו ממכרת עבד", ומפרש רש"י "כי עבדי הם – שטרי קודם". מדוע אי אפשר שיחול על יהודי (באמת) שום שעבוד זר? כיוון ש"עבדי הם" ושטרי קודם. שטר השעבוד של יהודי לקב"ה קודם לכל השעבודים. הוא פנימי ועצמי יותר מהם, ו"דבר מקרי לא יבטל דבר עצמי". מצד פנימיות זו, שום דבר אינו יכול לשלוט באמת על היהודי ושום דבר לא ישבור את רוחו.

חירות זו התחדשה בישראל בשעת יציאת מצרים. לפני הכניסה למצרים היא לא הייתה קיימת בהם. בלי החידוש של היציאה ממצרים, ייתכן שהאדם יהיה בן חורין בפועל, אבל לא בעצם. בפועל הוא בן חורין, אבל מצד מהותו העצמית ייתכן שבעתיד הוא ישתעבד. רק אצל בני ישראל, לאחר יציאת מצרים, תיתכן חירות עצמית שמצידה לא תיתכן השתעבדות אמיתית, מפני ההתקשרות העמוקה לאלוקות שהתחדשה אז.

פילא בקופא דמחטא

יתירה מזו: חירות מסוג זה, לא רק שלא הייתה קיימת קודם לכן אלא מצד טבע הבריאה לא ייתכן שהיא תהיה. זוהי חירות כזו שעצם מציאותה הוא פלא, ולכן היא צריכה להתחדש תמיד. החירות כפי שהיא מצד גרדי הנבראים היא תכונה מוגבלת. היום האדם בן חורין אבל לא מופרך שמחר הוא יהפוך למשועבד. כיוון שהנבראים הם מוגבלים, אם כן גם בן חורין גדול וחזק ביותר – חזק וחירותו מוגבלים, ואם יהיה אדם חזק ממנו עלולה חירותו להתבטל.

מה שאין כן תכונת החירות שניטעה בישראל בשעת יציאת מצרים היא חירות עצמית. אז נעשו בני ישראל בני חורין בעצם, לא רק בפועל. זו חירות שאינה תלויה בנסיבות המצב. בכל מצב שרק יהיה, תורגש בהם החירות. הרגשת החירות תפעם תמיד בקרבם, ולעולם לא יוכלו לשבור את רוחם.

הגוי, להבדיל, כאשר הוא משועבד בעבדות – כל כולו

עם ישראל מלומד בניסים מאז היותו לעם. לאורך כל ההיסטוריה, תמיד עמדו עלינו לכלותינו והקב"ה הצילנו מידם. אם כן מדוע מציינים דווקא את היציאה ממצרים שבלעדיה "משועבדים היינו לפרעה במצרים"

היציאה העכשווית ממצרים – מה'מצרים וגבולים' של העולם והגלות.

וזהו הפירוש "אשר גאלנו" – הקב"ה גואל אותנו ממצרים. בכל רגע ורגע הקב"ה נוטע בנו את החירות הנצחית מחדש. "ואילו לא הוציא הקב"ה את אבותינו – ולא יוציא אותנו כעת – ממצרים, הרי אנו ובנינו ובני בנינו משועבדים היינו לפרעה במצרים".

עבודתו של יהודי

על פי זה מובן מדוע יציאת מצרים היא יסוד גדול באמונתנו, עד שמעמד מתן תורה התחיל דווקא בהזכרת היציאה ממצרים: אדמו"ר הזקן מבאר (תורה אור עא, ג) שהעניין של יציאת מצרים קיים גם למעלה בעולמות הרוחניים. "כל סדר ההשתלשלות נקרא בשם 'מצרים' – בחינת מיצר וגבול". הקב"ה כפי שהוא מצד עצמו הוא מרומם לגמרי משייכות לעולם; עם זאת, הקב"ה גם

מורה בשעה הזקנה מפני הילדות

צינורים: יוראל פרץ

משתתפים:

הגאון רבי ישעיהו הרצל רבה הראשי של נוף הגליל
הגאון רבי דוד מאיר דרוקמן רבה הראשי של קריית מוצקין
הגאון רבי חיים שלמה דיסקין רבה הראשי של קריית אתא
מנחה: **בנימין ליפקין**

לקראת חג הפסח, עלינו לצפון לרב-שיח מקורי, מרתק ומאלף בהשתתפות שלושה רבני ערים היושבים ראשונה בכותל המזרח של חסידות חב"ד אודות הנושאים העומדים על הפרק בהתקדש ליל הסדר, מזווית ראותם כיושבים על מדין מתוך השקפת תורת החסידות שהם אמונים עליה ומשקים ממעיינותיה לעדרים • חג הפסח השתא אל מול אשתקד, בה הסבו לשולחן הסדר משפחות גרעיניות בלבד בבתי מוגפים • הניגודיות בין העבדות הנוכחית של עצם ההימצאות בגלות לעומת תחושת החירות • רגעים נשגבים ונעלים בלילות הסדר תוך כדי הסתופפות בצלו של הרבי • המצות, היין, ההגדה והאמונה באור חדש • הרוצה להעשיר - יצפין

הגר"י הרצל: "כילד חוויתי את אימת מלחמת השחרור. לימים, כעבור עשרות שנים, העורף הופך לחזית במלחמת המפרץ על כל האימה והפחד שהיו מנת חלקו של המון העם, עד אשר בקע קולו הבוטח של הרבי"

והצילנו מגזירת המן - כן יצילנו מכל הגזירות הללו, בחסד וברחמים.

הגרד"מ דרוקמן: אקדים ואומר שאחד הדברים שמפריעים לי בדור הזה כרוך בתופעה הרווחת שהרב מקבל אנשים במשרד. בצעירותי חלקתי את ימי ילדותי בין ירושלים לבין קריית מוצקין. זכור לא אשכח שרבה הקודם של קריית מוצקין, הגאון רבי מרדכי פוגלמן זצ"ל, שעל כסאו אבלחט"א הנני יושב כיום, קיבל אנשים בביתו. כך גם בירושלים, כשהתעוררה שאלה, היו יהודים באים לבית הגאון רבי צבי פסח פרנק זצ"ל. גם בקריית מוצקין, יש לי אמנם משרד רשמי במועצה הדתית אבל לא מעט באים גם לביתי. כשיהודים באים לבית של הרב, הם רואים בית מלא ספרי קודש, הם רואים ילדים מחונכים שכל רואיהם יכירו כי זרע ברוך ה' המה. הם יכולים לחוש בחיים יהודיים-תורניים לא רק כרב שמקבל קהל במשרד פקידותי. אחת ההזדמנויות הבולטות והקבועות לכך היא בערבים הרבים שלפני חג הפסח שבהם יהודים מכל צבעי הקשת של עם ישראל באים למכור את החמץ. באותה הזדמנות הם רואים את מצות היד המוכנות בארגזים ספונים לקראת החג הממשמש ובא. זו הזדמנות עבור לא מעטים מהם להתוודע לעצם המושג הזה של מצות בעבודת יד. וזו הזדמנות לשוחח באופן לא רשמי, ליצור קשר שלעיתים מתפתח להמשך השנה. כל זה היה מאוד חסר בשנה שעברה, כשכולנו היינו בסגר, אין יוצא ואין בא. מכירת החמץ נעשה באמצעים אחרים וללא מפגש ישיר, אישי וביתי בין הרב לבין קהלו.

מאידך גיסא, אני חושב שחג הפסח של השנה שעברה בשבילי היווה עבורי מקפצה לשנים הבאות. שנים רבות היינו עורכים סדרים ציבוריים למאות עולים מרוסיה. הייתי לוקח יהודי שבקי בשפה והיה עורך את הסדר ואני עצמי הייתי מתרוצץ ומארגן ודואג שכולם יהיו קשובים ויקבלו את הקערות והמנות וכו'.

רבי פסחים ממשמשים ובאים. בשנה שעברה בימים אלו העם היושב בציון היה אחוז בהלה ופחד. בחג עצמו יהודים התפללו בכתיחה כשמחוץ שיכל נגיף ומחדרים הדבקה. השנה, בחסד השי"ת, נראה כי גורלנו שפר עלינו יחסית עם יציאה מדורגת בע"ה ממצב החירום כשהאור נראה באופק. ממקום שבתכם כרבים ראשיים בערים שכל אחת מהן עיר ואם בישראל, מהי נקודת המבט הרוחנית, הערכית, שעמה הנכם ניגשים לחג הפסח השתא?

הגר"י הרצל: עקרונית, כל דבר בחיים תלוי בנקודת המבט. אם הנושא נהיר, מובן ומקובל עלינו, נהיה מסוגלים להעביר אותו כיאות לזולת. הדבר כמובן נכון על התנהלותנו כרבים. אם הדבר שלפנינו נכון ומקובל בעינינו, נדע להסבירו בדרשות, בשיעורים ובכל דרך. לעומת זאת, אם לנו יש התלבטויות בינינו לבין עצמנו, ברור שיהיה זה קשה עבורנו להסביר ולדרוש משומעי לקחנו.

לגופו של דבר, התחנכנו על ברכי האמונה בהשגחה פרטית וברובד עמוק יותר באחדות ה' האמיתית, שמשמעותה היא שהכול, כל מה שקורה בעולם, הוא אלוקות. וגם הקשיים הבלתי נתפסים שאותם לא הכרנו ואשר היו לנו עינינו בשנה האחרונה, אינם אלא ניסיונות. מאז ומקדם חווינו ניסיונות. היו לנו ניסיונות בדמות מלחמות שהתרגשו ובאו עלינו במרוצת השנים. כילד חוויתי את אימת מלחמת השחרור. לימים, כעבור עשרות שנים, נוכחנו לדעת כי העורף הופך לחזית במלחמת המפרץ על כל האימה והפחד שהיו מנת חלקו של המון העם, עד אשר בקע קולו הבוטח של הרבי שקרא בקול גדול: לא לפחד ולא להפחיד בקובעו כי ארץ ישראל היא המקום הבטוח ביותר.

את אותו יסוד עלינו לחזק בהתמודדות עם הקורונה. דווקא בנושא כאוב זה על כל הגלום בו, קל יותר לראות בעיניים מוחשיות כי הכל מאתו יתברך ובהשגחה פרטית. קל יותר לראות זאת. ודווקא בעומדנו בין פורים לפסח, כשכבר לפני אלפי שנים, עבר עם ישראל צרות קשות וכואבות פי כמה וכמה מהקורונה - ולמרות הכול, וכנגד כל הסיכויים, הוציאנו הקב"ה ממצרים

הגאון החסיד רבי ישעיהו הרצל

נולד בירושלים בי"ט בטבת תש"ו להוריו, המשפיע הנודע, פה מפיק מרגליות, הגה"ח רבי פנחס לייבוש הרצל זצ"ל וזוגתו הרבנית מרת שטערנא פרידא.

בשנות בחרותו הראשונות למד והתעלה בתורה בישיבת 'בית אברהם' סלונים, עת עמד כראש הישיבה כ"ק אדמו"ר בעל ה'נתיבות שלום' זצ"ל. מאוחר יותר עבר ללמוד בישיבת 'תורת אמת' בירושלים, בישיבת 'תומכי תמימים' בלוד ובשיבת 'תומכי תמימים' המרכזית בחצר הרבי בברוקלין שבניו יורק.

הוסמך להוראה על ידי ראשי בד"צ אגודת ישראל בירושלים, הגר"ש פראגר, הגר"א ברנשטיין והגר"י פלקסר וכן על ידי הגר"י גרוסמן.

לאחר נישואיו עם הרבנית מרת שרה רחל ע"ה (בת הרה"ח ר' יעקב הלוי פרידמן מקראון הייטס), ומגורים בקראון-הייטס ובקהילת חב"ד בלוד, נמנתה משפחת הרצל עם ראשונות המשפחות שנשלחו להקמת שכונת נחלת הר חב"ד בקריית מלאכי.

בשנת תשל"ח, מתוך תשע הצעות רבנות שהוגשו לפתחו בחר עבורו הרבי בכפר תבור, בו נבחר וכיהן כרב שנים ארוכות. לאחר שנפטרה עליו זוגתו ע"ה בלא עת, נישא בזיוו"ש לרבנית מרת זלטה (בת הרה"ח ר' ברוך פארי מכפר חב"ד). ובשנת תשנ"ו נבחר לכהן פאר כרבה הראשי של נצרת עילית (שבשנים האחרונות הסבה את שמה לנוף הגליל) לאורך ימים ושנים טובות.

בנוף הגליל, המאוכלסת בכ-50 אלף תושבים, פועלים כיום כחמישים בתי כנסת של עדות וחוגים שונים.

הגר"י הרצל אהוד מאוד בעיר ובגליל העליון כולו, כמאהיב שם שמיים על הבריות כחן ובטוב טעם. תחת ידיו יצאו לאור עד כה ארבעה כרכים "פרדס ישעיהו" בהלכה ובאגדה.

את הסדר האישי שלי, עם בתי ובני בתי, הייתי מתחיל בשעה מאוחרת למדי. גם בשנים מאוחרות יותר, כשהעיסוק ההמוני בקרב העולים הצטמצם (לנוכח העובדה המצערת שרבים מהם התגלו כנכרים גמורים ואפילו 'גיור' רפורמי לא עברו), תמיד היה שולחן הסדר שלנו מלא אורחים מכל החוגים והגוונים. במילים אחרות: הייתי בתפקיד מתחילת הסדר ועד סופו.

אשתקד, עם כל הקושי והתעוקה, היה דבר חיובי: יכולתי לשבת ולהתעמק בהגדה, לצלול לעומקים שלה ואחרי שנים רבות וציבוריות, הלילה הקדוש הזה היה עבורי אישית לילה של התעלות. במבט לאחור זה נתן לי כוחות לכל השנים הבאות הבעל"ט שבהן שוב, לשמחתי, יהיה עליי טורח הציבור כי לא שררה יש לי אלא עבדות להאיר את עיניהם של ישראל ולהאיהב עליהם שם שמים. כך שמבחינה אגואיסטית-רוחנית, אשתקד הייתה מקפצה לשנים הבאות בע"ה.

הגר"ח"ש דיסקין: אצטט את דבריו אל שומעי לקחי בעירנו: הבה נתבונן בהיסטוריה: בעבר הרחוק היו רח"ל מגיפות. ותמיד, אחרי כל מגיפה, הייתה תנופה גדולה של תחייה והתעוררות וזינוק גדול כלפי מעלה. איננו יודעים למה עשה ה' ככה. שכנה קדושה המדברת מתוך גרונו של הנביא ישעיה אומרת (ישעיה נה, ח): לא מחשבותי מחשבותיכם ולא דרכיכם דרכי. אבל עינינו הרואות שכן בדיק אירע לכל אורך הדרך. אחרי השואה האיומה שכלתה שישה מיליון יהודים הי"ד מעמנו, התקבץ עם ישראל בארץ הקודש והתפתח לרבבות אלפים ומיליונים. זמן רב קודם לכן, כל התלמוד הבבלי נוצר מתוך הגלות הקשה של עם ישראל. כל התורה שבעל פה התפתחה מתוך גלויות ותפוצות של עם בני ישראל בתנאים קשים ובלתי פשוטים. אם כן, תמיד אחרי נפילות קשות, הייתה תקומה גדולה.

אנו כעת בעיצומה - ואולי בעזרת ה' ובחסדיו הגדולים לקראת סופה - של ירידה גדולה אבל עלינו להאמין כי זוהי ירידה לצורך עלייה. בע"ה לא רק נחדש ימינו כקדם אלא שהעלייה תהיה גדולה פי כמה וכמה.

אליבא דאמת, כבר עתה אנו רואים דברים שמעולם לא ראינו כמותם ואשר מהם ניתן ללמוד רבות, גדולות ונצורות. למדנו להסתכל על האפסיות של האדם. שנה שלמה נוכחנו לדעת כי יצור קטן שאפילו איננו בעל חיים מנצח את גדולי המדענים והרופאים וכל המלומדים גם יחד. התופעה המדהימה הזו לבדה הכניסה בלב כולנו את מה שבתורות החסידות מכנים "ביטול היש", היינו ביטול הישות והגאווה - אחד המאפיינים המובהקים של חג הפסח הבא לידי ביטוי במצה שמגלמת את ההפך המוחלט מהחמץ התופח ומבטא גאווה והתייחרות. הייתה לנו אפוא שנה שלמה כדי ללמוד איך להיות בהתבטלות. יותר בענווה, פחות בחשיבות עצמית.

מעבר לכך, מנייני החצרות טמנו בחובם בשורה גדולה ואני ראיתי זאת במו עיני כלל החוגים שבהם התברכה העיר קריית אתא. למדנו להכיר זה את זה ולכבד האחד את השני. יש בעירנו ב"ה ציבור גדול של שומרי תורה ומצוות. עד הקורונה, אחד לא התערה עם השני. כל קהילה התפללה עם עצמה בלבד, בנוסח שלה ובמנהגים שלה. איש לא חצה את מפתן בית המדרש של רעהו. איש לא החליף מעולם שיחה עם מי שאינו נמנה עם הקהילה שלו, החצר שלו, בית המדרש שלו. פתאום בכל המניינים האלו נוצרה אחדות מרהיבה. אתה רואה אותם מתפללים ביחד, זה ניגש לפני התיבה, השני קורא בתורה, בנוסחאות שונים, במנהגים שונים. פתאום מדברים אחד עם השני, נוצרו שיעורים שבהם לומדים זה עם זה. זהו אור שבקע מתוך החושך.

השתא עבדין

ומכל מקום השתא עבדין: עדיין עוברים עלינו ימים לא קלים. מעבר לשאלות ההלכתיות של תנאי הימים הסבוכים שמשחרות לפתחכם, אין ספק שהנכם עדים במצוקה הקשה שלא הייתה מנת חלקם של יהודים עד כה. כיצד ניתן להתרומם מתחושת המועקה והדכדוך אל אווירה של חירות, לתחושה מוחשית של הודאה להשי"ת: אתה בחרתנו מכל העמים?

הגר"י הרצל: אדרבה. התחושה של "אתה בחרתנו מכל העמים", ההכרה בבורא העולם, מוחשית יותר מכל השנים, כמו שאמר זה עתה הרב דיסקין. והדברים מקבלים משנה תוקף

דווקא בחג הפסח. החג הזה הוא הלידה של עם ישראל. הקב"ה הוציאנו ממצרים ובחר בנו מכל העמים. דווקא בחג הפסח תשפ"א אנו רואים שכל אומות העולם מכירים בבורא עולם. כל העולם כולו יודע כי אין על מי להישען אלא על אבינו שבשמים. הגר"מ דרוקמן: יש כאן תופעת פלא. בשנה שעברה כולם עסקו בשאלה: איך יהיה שולחן הסדר. גם השנה עוד מדברים על כך. ובתוך כך אין בעל הנס מכיר בניסו: כלל ישראל, 99 אחוזים מהעם, פשוט יושבים לשולחן הסדר. אני מציין זאת כהקדמה לתמיהה גדולה: הרי כל יהודי צריך בליל הסדר לא רק לראות את עצמו כבן חורין אלא גם להראות את עצמו. עד כדי כך שבתחילת הסדר הוא מכריז: "כל דכפין ייתי ויכול, כל דצריך ייתי ויפסח". ועם זאת, באותו קטע אנו אומרים: "השתא עבדין, לשנה הבאה בני חורין". איך משתלבת הסתירה הזאת? גם בסוף הסדר מכריזים "לשנה הבאה בירושלים". אז מה קורה פה? אנחנו עבדים או בני חורין? אמנם כן, הייתה יציאת מצרים אבל אחריה היו עוד גלויות ועברנו את השואה האיומה. ועדיין לא נושענו. אז מה הפשט כאן?

יש פתגם אוניברסלי שאומר: בשעה שהתותחים רועמים המוזות שותקות. כשיש מלחמה או רעב או מגפה, אין זמן למוזות. הכלל הזה לא היה תקף אצל עם ישראל. אדרבה. תמיד ראינו את ההפך הגמור. בתוך הגלות עצמה, בתוך חשכת ימי הביניים - האירה היהדות על מיטב חכמה וסופריה. בכל העמים, כשיש רעב, אין קריאה ואין תרבות. לא כן אצל עם ישראל. בעת יציאת מצרים חווה עם ישראל את גאולת הנפש.

התהום הפעורה הזו בינינו לבין העמים מזכירה את דבריו הנודעים של כ"ק אדמו"ר הרי"צ זי"ע כשבעת מאסרו, במהלך אחת מחקירותיו, איים עליו החוקר באקדח באומרו: "הצעצוע הזה שינה את דעתם של רבים". והרבי הרי"צ השיב כנגדו: "הצעצוע הזה יכול להרתיע מי שיש לו עולם אחד ואלילים רבים, אבל את מי שיש לו א-ל אחד ושני עולמות - אין הצעצוע הזה מפחיד כלל".

גאולת הנפש ביציאת מצרים באה לידי ביטוי בכך שיצאנו ממ"ט שערי טומאה. הגאולה הזו הייתה ונותרה נחלת כל יהודי עד עצם היום הזה. יהודי בנפשו הוא בן חורין בכל מצב. זה לא נותר רק באופן מכוסה ונעלם אלא מוצא את ביטויו בכל עת מצוא. גם בעת הזאת, בשנה האחרונה, שלא ניתן היה להתקלח, יהודים לא שקטו על השמרים. לפני התקדש החג, כולם היו עסוקים בשאלה כיצד יעשו את שולחן הסדר. עם ישראל לא יכול היה לעבור לסדר היום אם לא תדע כל משפחה איך תעשה את ליל הסדר.

נמצאנו אפוא למדים שגם בקורונה וגם בכל גלות שלא תהיה גאולת הנפש היא נחלת בני ישראל. לכן אפשר לומר "השתא עבדין", בכל הקשור לרמת העבדות הפיזית, שכן טרם נגאלנו בגאולת הגוף, אבל בנפש אנו בני חורין.

הגר"ח"ש דיסקין: בשנה שעברה, בתי הכנסת בחג הפסח היו נעולים על מנעול וברית. לפני החג הפסח אפוא עלון מיוחד שבו ציטטתי את שיחת הרבי שנפתחת בשאלה: מדוע אומרים 'הא לחמא עניא', לפני מגיד, עם תחילת ליל הסדר? וכי רוצים להכניס את המסכים לשולחן הסדר לדיכאון חלילה?

הרבי מסביר על כך ומקדים שההגדה נכתבה בתנאים קשים ובזמנים קשים ביותר. לא יודעים בדיוק מתי כתבו ומי כתב אותה אולם לפי הרמב"ם, זה היה בערך בתקופה שבה לא היו יהודים כלל בארץ ישראל. יכול יהודי לשאול שאלה פשוטה: לשמחה מה זו עושה. היינו עבדים במצרים והיום אנו עבדים במדינות אחרות. אז סבלנו שם, היום אנו סובלים. מה מקום יש לשמחה ולחגיגה? לכן כבר בפתח ההגדה אומרים: נכון, אנו עדיין עבדים אבל זהו תהליך ובתהליך הזה יש עליות וירידות.

נשווה בנפשנו: באותם ימים אמרו לנו לשאול כלים נאים משכן גוי ולהציבם על השולחן לנוי ולחירות. וכך, במצב כזה, יהודים אמרו את ההגדה כמצוים ועומדים להרגיש כאלו, כביכול, בני חורין. אם אלו היו התנאים אז ומכל מקום האמינו שכל יום שנוקף רק מקרב אותנו לגאולה, כיום הזה הכול מודים שהתהליך הזה הולך ומתקדם. אגב: השנה בדיוק ימלאו 3333 שנה ליציאת מצרים. ברור לגמרי ועינינו רואות שהתהליך מתקדם.

הגר"מ דרוקמן: זכיתי להיות בליל הסדר אצל הרבי בשנים

**הגרד"מ דרוקמן: "כשיהודים באים
לבית הרב למכירת חמץ, הם רואים
בית מלא ספרי קודש, מצות יד
מהודרות, ילדים מחונכים שכל
רואיהם יכירום כי זרע ברך ה' המה.
נוצרת שיחה ומתפתח קשר. כל זה
נמנע מעמנו אשתקד"**

לליל הסדר מרגישים את החירות.

הגרד"מ דרוקמן: לפני שנים, כשגרתי בכפר חב"ד, התארח בביתי קצין בכיר. במקורו היה מבית חסידי מובהק ובמרוצת השנים ירד מהדרך ר"ל. הוא סיפר לי אז כי איננו נזהר מאי אכילת חמץ אבל 'שרויה' איננו מסוגל להכניס לפיו. זה דבר שהשתרש אצלו.

מה היא באמת הנקודה? איך זה שיהודים מכל הסוגים מתחברים דווקא לפסח? בחג הפסח הראשון שבו הייתי אצל הרבי, בשנת תשכ"ז, הרבי דיבר על ההבדל בין אלול לניסן. בחודש אלול 'אני לדודי ודודי לי' ובניסן 'דודי לי ואני לו'. הרבי ציטט ספרי חסידות שבהם נאמר שבחודש ניסן מקדשים כל יהודי מלמעלה; מאירים על יהודי אור גדול. זה קורה בלשון תורת הסוד השגורה מאוד בחסידות ב'אתערותא דלעילא'. גם יהודי ללא 'עבודה עצמית' בהעלאת מידותיו לקדושה – נסחף בחודש הקדוש הזה לאור הגדול שמאיר עליו מן שמיא. אפילו יהודים מרוסיה, בזמנים שבהם לא שמרו מאומה, היו עומדים בתור לרכוש מצות. במרוצת השנים באו אליי יהודים שאינם מסוגלים לנקות כל כך הרבה ושאלו מה לעשות. הייתי מייעץ להם למכור את הארונות הללו, או אפילו החדר המדובר, לגוי. והיה קשה להם לקבל זאת.

הגרד"מ דיסקין: האמת היא שזה לא רק בחג הפסח. אני רואה את זה גם ביום הכיפורים, בשמחת תורה ובחג הפסח. דווקא בשלושה מועדים אלו רואים חיבור נפשי עמוק של

תשכ"ז ותשכ"ח. היה שם מקרה משעשע שבסוף ההגדה מקריא ההגדה טעה ואמר בקול ברכת בורא נפשות במקום ברכת על הגפן. הרבי כמובן תיקן אותו על אתר. אבל זה גרם לי לתהות, והתהייה הזו ליוותה אותי שנים רבות: מה פתאום מופיעה בסוף ההגדה ברכת בורא נפשות? למרבה האירוניה, גם בהגדות חדשות שמופיעות בשנים האחרונות ביותר ממשיכה להופיע ברכת 'בורא נפשות'. אז נכון שזה נועד עבור מי ששתה משקאות אחרים, מים למשל. אבל קודם כל, אסור לשתות אחר אפיקומן חוץ מכוס שלישית ורביעית וגם אם שתה מים וצריך לברך ברכה אחרונה, מה פתאום זה הפך לסדר ההגדה? מה לברכה זו ולסדר ההגדה?

עד שדיברתי פעם עם חמי, הרה"ח ר' שניאור זלמן ברונשטיין ז"ל, והבעתי בפניו את תמיחתי. הוא האיר את עיניי ואמר לי: נראה לך שברוסיה היה לכולם יין וכולם שתו ארבע כוסות של יין? לא מעטים היו דלי אמצעים ושתו קפה או תה לארבע כוסות. עבורם נכתבה הברכה הזו בסוף ההגדה.

זה הזכיר לי את הסיפור על הגאון הרוגטשובי שבימי היותו רבה של דווינסק חילתה את פניו אישה ונפשה בשאלתה האם אפשר לצאת ידי חובת ארבע כוסות עם חלב. בתגובה מיהר הרוגטשובי לשלוח אותה לאחראים על הצדקה בקהילה שסיפקו לה את כל צרכיה.

ה'קשר' שה' ערב מכה

גם יהודים פשוטים שרויים בעבודת הקשר"ק של הקרצופים וההניקיונות לקראת חג הפסח ובד בבד נזהרים מכל משהו של חמץ. מתוך השקפה חסידית כיצד ניתן להסביר זאת? במה זכתה מצווה זו יותר מכל מצווה אחרת בחובת הגברא שחשים כולם כלפיה?

הגר"י הרצל: אכן אין מצווה שנדרשות לה הכנות כה רבות כמו חג הפסח. מנקים ומכינים את הבית ומוציאים את החמץ, מאבקים את כל הספרים, בודקים בכל החורים והסדקים. אכן ההכנות הרבות הללו היו כל השנים, בכל התפוצות ובכל הגלויות. מוכרחים לומר שיש קשר בין הרובד הרוחני העמוק של חג הפסח לבין ההכנות הפיזיות שכולם שרויים בהן. בחג הפסח, אכן הננו נדרשים להוציא את החמץ, הגאווה והישות ולהכניס את המצה המסמלת התבטלות ושפלות. לשם כך דרושה אכן הכנה רבה. רק אם מתכוננים לכך כראוי, כשנכנסים

הגאון החסיד רבי דוד מאיר דרוקמן

נולד בירושלים ב'ז' אלול תש"ז לאביו ר' משה ומרת דבורה דרוקמן. בשנות ילדותו עברה משפחתו להתגורר בקריית מוצקין.

בשנות בחורו למד והתעלה בתורה בישיבת 'תומכי תמימים' בכפר חב"ד ובישיבת 'תורת אמת' בירושלים. לאחר שנת לימודים בישיבת 'תומכי תמימים' המרכזית בחצר הרבי בבירוקלין שבניו יורק, שב לשקוד על לימודיו בישיבה בכפר חב"ד.

הוסמך להוראה על ידי הגר"י גרוסמן, הגרא"צ כהן והגר"נ טרבניק ועשה 'שימוש' אצל הגר"מ ברנסדורפר, בעל ה'קנה בושם'.

לאחר נישואיו עם הרבנית מרת שטערנא (בת הרה"ח ר' שניאור זלמן ברונשטיין מכפר חב"ד) התגורר בכפר חב"ד וכיהן במשרה מיוחדת בוועד הרוחני של הכפר.

בשנת תשמ"ב החל לכהן כרב שכונה בקריית מוצקין ובשנת תשמ"ה נבחר לכהן פאר כרבה הראשי של העיר והיה, למעשה, הרב החב"די הראשון שנבחר לרבנות עיר.

בקריית מוצקין, המאוכלסת בכ-44 אלף תושבים, פועלים כיום כ-25 בתי כנסת של עדות וחוגים שונים.

הגרד"מ דרוקמן ידוע כספרא וסייפא: בעל פה מפיק מרגליות שרבים נהנים מצוף דרשותיו המלאות מזן אל זן ובד בבד עומד בפרץ על קדשי ישראל ללא מורא וללא חת.

הגרה"ש דיסקין: "תשעים אחוזים מהמחלוקות נובעות מגאווה וישות ורק עשרה אחוזים לשם שמים. לכן אומרים לנו: שבוע ימים תאכלו כל השבוע מצה וכך תחדירו בגופכם, בנפשכם, בכל חושיכם את הענווה וההתבטלות"

עד מעלה. ואילו הרגל השמאלית של האות ה' קטועה. בתוך החלל הזה עלול להיכנס משהו של חמץ. אם יש לאדם רק שמץ של גאווה, הרי הוא פוגם בכול.

"מדי שנה", ממשיך הגר"י, "בימים הסמוכים לחג הפסח, אני מצטט מהספר של זקני הישיבה משה'. הוא מביא מהרמב"ם שחמץ אסור אפילו במשהו שנאמר "לא יאכל" ועל כך אומר: כתוב שאם עם ישראל היה מתעכב עוד רגע אחד, היו היהודים נשארים עמוק ב'קליפות' ולא ניתן היה להוציאם ממצרים. ברגע האחרון הוציאם הקב"ה ממצרים. אומר הישיבה משה': כנגד ה'משהו' הזה, רגע קט שבו הוציאם הקב"ה והצילם מרדת שחת ולא להישאר ח"ו במ"ט שערי טומאה - בא האיסור שלא לאכול חמץ אפילו במשהו. וכך דייקת שפיר חזית שלא נאמר שעל האדם לא לאכול חמץ אלא לא יאכל חמץ. אם מדובר היה על האוכל, הרי היה זה כרוך בשיעור; הגמרא במסכת ברכות קובעת שרק כזית הוא שיעור אכילה מינימלי. אבל כשהאיסור הוא על הנאכל - לא יאכל - האיסור הוא אפילו במשהו".

שח הגרה"ש דיסקין: בשנת תשמ"א, כשלמדתי בחצר הרבי, קיבלתי תפקיד לעלות מדי פעם למעונו של הרש"ג, חתנו של הרבי הריי"צ וגיסו של הרבי, בקומה השלישית ב'770'. באותם ימים הוא החלים מאירוע מוחי שפקד אותו והוטל עליי לסייע בעדו להתהלך בבית כדי לשפר את בריאותו. כל פעם כשהייתי נכנס אליו, היה מקדים ושואל בהשתקקות של דבקות ברבי: מה קורה למטה. כלומר, מה קורה בקומת הכניסה של בית

יהודים באשר הם. כזו היא כמוכן גם מצוות ברית מילה. אין שום חוק שמחייב זאת, אף אחד לא מכריח אותם ומכל מקום רוב מכריע של העם היהודי עושה זאת. זוהי המחשה נפלאה למה שנאמר בתורת החסידות אודות הנקודה היהודית שמתעוררת אצל יהודים. יש דברים שמעוררים את הנקודה היהודית. יהודים שרק שמעו מהבית על ליל הסדר, אינם מסוגלים לוותר לעצמם אם לא יצינו את החג הזה כהלכתו.

כך גם בשמחת תורה. רבים באים להקפות, אנשים נשים וטף. בשנה האחרונה, כשהשלטונות אסרו עריכת הקפות שניות, יצרו עמי קשר יהודים ששאלו איך נחגוג את שמחת תורה. מסתבר שזו הייתה עבורם שמחת תורה: הם באים להקפות שניות, מנשקים את ספר התורה ורוקדים מעט - וכך הם חוגגים שמחת תורה. אין לכך הסבר רציונלי מלבד זאת שברגעים אלו מתגלה הנקודה היהודית שלהם, שעליה נאמר הפתגם שהיה שגור בפי הרבי: יהודי אינו רוצה ואינו יכול להתנתק מהקב"ה.

הגר"י הרצל: היה לנו בנוף הגליל ראש עיר שכינה בתפקידו 30 שנה, מנחם אריאב. הוא היה איש מפא"י מובהק שלא הקפיד בהכרח על שמירת כשרות במשך כל השנה. עם זאת, בכל שנה, בכל ערב פסח היה שואל אותי איפה אפשר להשיג מרגרינה בלי קטניות. עד שבא אלי פעם אחת וסיפר כי מצא את המוצר המבוקש במאה שערים.

מנהיגו שאנו אוכלים

ביקשנו לנצל את ההזדמנות ולשמוע מכבוד הרבנים מהני מילי מעלייתא על אודות ענייני חג המצות הקרב ובא על יסוד תורת החסידות שהם אמונים עליה, בה יהגו משחר נעוריהם ואת עיקריה ישאו בעוז בפני קהלי עדתם.

הגר"י הרצל מסב תשומת לבנו לפרפרת נאה על דרך הדרוש: ראו זה פלא. התיבות חמץ ומצה כמעט זהות. השוני ביניהן אינו אלא באות אחת. ח' וה'. שתי הרגליים של הח' שלמות ממטה

הגאון החסיד רבי חיים שלמה דיסקין

נולד בבני ברק בד' בתשרי תש"ך להוריו, הרה"ח ר' שמעון משה דיסקין, חבר הנהלת ישיבת 'תומכי תמימים' המרכזית, וזוגתו מרת חנה.

בשנות בחורותו למד והתעלה בתורה בישיבת 'תומכי תמימים' בלוד ובישיבת 'תומכי תמימים' בכפר חב"ד. נמנה עם חמשת הבחורים שנשלחו להקים ראשונה את הישיבה הגדולה במגדל העמק, מיסודו של רב העיר, הגר"ד גרוסמן. את מכסת לימודיו השלים בישיבת 'תומכי תמימים' המרכזית בחצר הרבי בברוקלין שבניו יורק.

הוסמך להוראה בידי הגר"י פיקרסקי, ראש ישיבת תומכי תמימים המרכזית והגר"פ הירשפרונג, גאב"ד מונטריאול.

לאחר נישואיו עם הרבנית מרת רחל (בת הרה"ח ר' שלמה קופצ'יק, שליח הרבי בקריית אתא) למד בכולל המקומי ובד בבד החל לכהן ברבנות באזור.

בשנת תש"ג, לאחר פטירת חמיו, התמנה לשליח הרבי בקריית אתא וניצח על הקמת אימפריה חינוכית ענפה שבראשה בית מדרש המהווה מגדלור של תורה וחסידות שבין כתליו הולכת ומתפתחת קהילה מקומית מפוארת של מאות אברכים חסידיים ויראי שמיים.

בשנת תשע"א התמודד לרבנות העיר, על פי בקשתו האישית של כ"ק אדמו"ר ממאקאווא שליט"א, המתגורר כידוע בעיר ומאציל עליה מהודו, ונבחר לכהן פאר לאורך ימים ושנים טובות.

בקריית אתא, המאוכלסת, בכ-70 אלף תושבים, פועלים כיום כ-130 בתי כנסת של עדות וחוגים שונים.

הגר"ש דיסקין יושב על משרתו התורנית הרמה בקריית אתא אך מצודתו פרושה על פני כל הארץ בהיותו דמות חינוכית שרבים מספור חבים לה את חייהם התורניים.

הגרד"מ דרוקמן, הגר"י הרצל והגר"ש דיסקין בשיחם המשותף עם 'ני קרוב'

השלמים בכפפות במקום בידיים, היו חושדים בו במינות. משום שיש חביבות מצווה דווקא לקחת בידיים. זה לא סתם בשר. זאת 'חתיכת אלוקות'. מצוות אכילה דאורייתא היחידה בכל התורה שנשארה בזמן החורבן היא מצוות מצה. המצה הזו היא מיכלא דמהימנותא. א שטיק אלוקות. תמיד בליל הסדר, כשיש כל מיני אורחים וכדומה המתחילים לדבר על פריכות המצות ואיך הן יצאו השנה ומשווים בין מצות שונות – אינני יכול לשאת זאת ואני אומר: זכרו מה אתם מחזיקים כעת ביד ומה אתם אוכלים. זו חתיכת אלוקות. בליל הסדר אצל הרבי, כשראו את הרבי אוכל מצה, ניתן היה לחתוך את המתח באוויר. כל מי שזכה לראות זאת בעיניו ראה וחש שאלו רגעים גדולים ונעלים, קדושים ונשגבים, ואין כאן סתם אכילה.

על הרה"ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב מסופר שכשהגיע ל"מצה זו שאנו אוכלים", מרוב התפעלות שהייתה אוחזת בו, היה מתגלגל מתחת השולחן והיין היה נשפך והקערה כולה הייתה נהפכת. רק אחרי שעה ארוכה היה שב לעצמו בעודו ממלמל שוב ושוב, "מצה זו, מצה זו". ה'דרכי חיים ושלום' ממונקאטש, אותו הרבה הרבי לצטט, כותב שיש להדר באכילת מצה משום הקדושה שיש בה (בניגוד לאלו שאוכלים מצה רק בעת החיוב הגמור ובכל הפסח נמנעים מכך מצד הידור, שכן זה המאכל היחיד שעלול להיות בו חשש חמץ).

מוסיף הגר"ש דיסקין: הר"ן שואל במסכת פסחים מדוע דווקא על איסור חמץ, בניגוד לכל שאר איסורי האכילה, נאמר, כל יראה וכל ימצא. הר"ן עונה על כך על דרך הפשט שהיות ורגילים בכך כל השנה לכן כל יראה וכל ימצא. ההסבר על כך על פי חסידות הוא שאיסור חמץ ומצוות מצה הם שורשיים ועמוקים עד מאוד ומהם ניתן ללמוד עד כמה חמורה היא הגאווה שהיא מקור לכל חטאת. כי הנה מאז מחלוקת השמש והירח בימי הבריאה, עבור למחלוקת האנושית הראשונה בין קין והבל ועד כל הדורות, תשעים אחוזים מהמחלוקות נובעות מגאווה וישות ורק עשרה אחוזים לשם שמים. הדבר נובע מכך שהאדם מעצם טבעו נמשך אחר הנפש הבהמית שלו ומפתח ישות וגאווה. לכן אומרים לנו: שבוע ימים תאכלו כל השבוע מצה וכך תחדירו בגופכם, בנפשכם, בכל חושיכם את הענווה וההתבטלות.

'770', בהיכלו הקדוש של הרבי ובמבואותיו. יום אחד, היה זה באחד מימי חול המועד פסח, כשעליתי, סיפרתי שהרבי זה עתה שב מתפילת השחר בבית המדרש והגאון רבי אפרים יאלעס, גאב"ד פילדלפיה, מקדם פניו בפרוודור שמול היכלו, המכונה 'גן עדן התחנות'. תכף כשומעו זאת אמר לי: מה לך נדרם, צא ושמע את שיחתם. מפתח הדלת למעונו ניתן היה לשמוע את כל המתרחש בקומת הכניסה למרגלות המדרגות שדומיית קודש שלטה בהן תדיר. בזכות זאת זכיתי ארבע פעמים, בארבע הזדמנויות שונות, להקשיב לסוד שיחם של הרבי והגר"א יאלעס, שמרבה היה לפקוד את חצר הרבי ולהמתיק עמו דברים בעודם שוהים ב'גן עדן התחנות'.

באותו יום היה זה מחזה מיוחד. הרבי ואורחו ישבו כשטליתותיהם על כתפיהם. הגר"א יאלעס עם העטרה המוכספת בטליתו כשפניו לגרם המדרגות והרבי בטליתו כשפניו אל חדר המזכירות. וכה פתח הגר"א יאלעס ושאל: נכדי היה אצלי בליל הסדר ושאל אותי שאלה שלא ידעתי מה להשיבו עליה. הגמרא (שבת יב) מספרת על רבי ישמעאל בן אלישע שחלק על חכמים ולא גרס שאין ללמוד לאור הנר יחידי בשבת והוא קרא והיטה את הנר, וכך אירע לו בדיוק החשש שממנו חששו חכמים: "שמא יטעה". וכתב על פנקסו: קראתי והייתי וכשיבנה בית המדרש אביא חטאת שמינה. וזו הייתה שאלת הנכד: האר"י הקדוש אומר שמי שנוזהר במשהו חמץ מובטח לו שלא יחטא כל השנה; היתכן לומר שרבי ישמעאל בן אלישע לא נוזהר במשהו חמץ?

הרבי השיב על אתר: אולי המעשה של רבי ישמעאל בן אלישע היה בשבת חול המועד פסח. וכיאר הרבי: האר"י אומר שמי שנוזהר בחמץ כל השנה לא יחטא. מתי מסתיימת השנה, בליל הסדר. אם כן, יש שבת אחת שבה עוד לא עומדת לו הבטחת האר"י, משום שטרם נוזהר במשהו חמץ כל הפסח. ממילא, ה'ביטוח' הקודם תם וה'ביטוח' החדש טרם החל.

כשבווע ונצי לאחר מכן, בעיצומה של התוועדות שבת מברכים החודש אייר, הקדיש הרבי שיחה ארוכה בה דן ופלפל בנושא זה. כמי שהאזין היטב לחילופי הדברים בין הרבי לאורחו הדגול, הבנתי היטב כי השיחה הזו לא הייתה אלא המשך לכך.

הגרד"מ דרוקמן מאיר: כתוב שמי שהיה לוקח את קרבן

הצטמצם להוות ולהנהיג את העולם על פי חוקי הטבע. באופן כללי, שתי דרגות אלה נרמזות בשני השמות – הוי"ה ואלוקים. הוי"ה הוא "שם העצם" (מורה נבוכים א, סא. ועוד) המורה על הקב"ה כפי שהוא בעצמותו, למעלה לגמרי משייכות לעולם; לעומת זאת, שם אלוקים בגימטריה הטבע (פרס רמונים שער יב, ב), זהו שם המורה על האלוקות כפי שהיא בשייכות לבריאה.

תפקידו המיוחד של היהודי הוא – להמשיך את האלוקות שלמעלה לגמרי מהטבע בתוך הבריאה. להשכיח בתוך הבריאה את שם הוי"ה שלמעלה ממנה. ובוזה מתבטא החידוש של המצוות שניתנו בסניני על המצוות שלפני זה – שבע מצוות בני נח, ואפילו המצוות שקיימו האבות. כמוסבר בתורת החסידות, מצוות אלו לא המשיכו את עצמותו של הקב"ה ממש, ודווקא במתן תורה ניתן הכוח להמשיך את בחינת "אנכי ה' אלוהיך" – הקב"ה כפי שהוא בעצמותו, ולהחזירו במציאות העולם. זהו החידוש במצוות שניתנו בסניני: על ידן ממשיכים את האלוקות שמעל הבריאה בעולם עצמו.

ההכנה לדבר זה הייתה – היציאה ממצרים. ביציאת מצרים החל חיבור של הנצחיות האלוקית הבלתי מוגבלת עם מציאותו הגשמית של היהודי. קשר זה של היהודי, כפי שנשמתו מלוכשת בגוף גשמי, עם עצמותו של הקב"ה, מהווה נתינת כוח להביא ולגלות בתוך העולם את האלוקות שלמעלה לגמרי משייכות לעולם.

לכן מיד בתחילת עשרת הדיברות אומר הכתוב "אנכי ה' אלוהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים": הפתיחה של מתן תורה אינה מרגישה את הנפלאות שהקב"ה יכול לעשות. אם זו הייתה המטרה, היה עדיף לומר "אשר בראתי שמים וארץ", דבר שנראה בחיצוניות כפלא גדול הרבה יותר מיציאת מצרים, כקושיית המפרשים (אבן עזרא ועוד); בפתיחה של עשרת הדיברות טמון היסוד של מתן תורה והחידוש הגדול שהתחדש בו: מאז בריאת העולם עד יציאת מצרים ומתן תורה היה הגילוי האלוקי בעולם מבחינת שם אלוקים בלבד, האלוקות כפי שהצטמצמה להיות מקור לעולם; מה שאין כן ביציאת מצרים התחיל עניין חדש – להוציא את ישראל מהמצרים וההגבלות של העולם, ולחבר בין 'חור המחט', הגוף הגשמי של היהודי, לבין המציאות הגדולה ביותר – הקב"ה כפי שהוא למעלה מכל ההגבלות. דבר זה בא לידי ביטוי בכך שבני ישראל נעשו אז בני חורין אמיתיים. נקבעה בהם נקודה אלוקית עצמית שמצדה כל ההגבלות אינן תופסות מקום.

לאור זאת מובן כי על ידי הפעולה הרוחנית שהתרחשה בעת יציאת מצרים נעשתה ההכנה הראויה לכך שכעבור חמישים יום, במתן תורה, ניתנו לבני ישראל התורה והמצוות המורששות בעצמותו של הקב"ה ממש, שעל ידן הם יכולים לגלות בחינה זו גם במציאות העולם.

על ידי קיום המצוות יכול יהודי, הקשור עם עצמותו של הקב"ה, להמשיך עצמותו זו בעניינים הגשמיים בהם הוא מקיים מצוות. יתירה מזו, כיוון שכל ענייניו של היהודי קשורים לעבודת ה', נמצא שאת כל ענייניו הגשמיים הוא מקשר ומחבר עם עצמותו של הקב"ה ובכך עושה הוא לקב"ה "דירה בתחתונים" (תנחומא נשא טז).

(על פי לקוטי שיחות חלק ה, יט כסלו)

לשונות של גאולה

אחד המוטיבים המרכזיים של ליל הסדר הוא ארבע הכוסות שהן כנגד ארבע לשונות של גאולה. ברגע מיוחד בליל הסדר פותחין הדלת לא לפני שנמזג כוסו של אליהו. איך כל הדברים הללו יכולים לקבל מהפך תודעתי מחלק מכללי הטקס, מצוות אנשים מלומדה, למשהו שחודר ונוגע בנפש, אמונה כנה, שעליה נאמר "אני מאמין באמונה שלמה"?

הגר"י הרצל: אחד הדברים הנפלאים בדורנו ובמצבנו הוא שכולם רוצים ומשתוקקים לביאת המשיח. האמונה בביאת המשיח טבועה וחקוקה בתוכנו, ואם בעבר נדרש היה לגלותה כיום הזה כולם כאחד אומרים בפה מלא שרק ביאת המשיח תגאל את עם ישראל מצרותיו. כשאנו שותים את ארבע הכוסות, כנגד ארבע לשונות של גאולה, אוכלים את המצה, שהיא מיכלא דמהימנותא, פותחים את הדלת לאליהו הנביא ובשביעי של פסח עורכים סעודה מיוחדת שמורנו הבעש"ט הקדוש אמר שהיא 'סעודת משיח' – אנו מחזקים בקרבנו את האמונה שעד מהרה יקוימו בנו דברי הנביא "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות".

הגר"מ דרוקמן: מספרים שגביר אחד, שתמיד היה מקבל מהבנק אשראי נדיב, הגיע יום אחד לבנק והפקיד הודיע לו כי לא יקבל יותר אשראי. הלה תמה עד מאוד: מה קרה? והפקיד משיב לו: עשינו עליך חקירה ומסתבר שהמצב הפיננסי שלך לא שפיר. אנחנו לא יכולים להעניק לך אשראי. מי סיפר לכם? תמיהתו גוברת. ומשיבים כנגדו: יענקל, שמתפלל לידך בבית הכנסת. איך הוא יודע מה קורה בחשבון שלי? שוב תמה המסורב. ופקיד הבנק אומר לו: הוא סיפר שבמו אונזיו הוא שמע שאתה, הגביר, זועק: ריבוננו של עולם, הבא כבר את המשיח. ואם חצוף כמוך מבקש משיח – סימן שהמצב שלך לא טוב...

אנשים היום לא יודעים מה ילד יום וכבר לא מאמינים לאיש. אצל טיטוס היה זה יתוש. החיידק הנוכחי קטן יותר מיתוש והוא משדר את כל מערכותי תבל. אף אחד כבר לא מאמין לתחזיות. כך היה במצרים. כשטבעת החנק התהדקה יותר ויותר עד שבני ישראל זעקו אל ה' ותעל שוועתם. כן תהיה לנו במהרה בימינו.

הגר"ח ש"ד דיסקין: מי לא עמל על ניקיון הבית בימים אלו. מספרים על אישה שניקתה היטב את הבית ומצאה חבילה ישנה וזרקה אותה לפח. בעלה מגיע הביתה ושואל אותה: איפה חבילה פלונית וזוגתו מספרת לו שזרקה אותה. הוא פוטר ידי וזועק: הרי זה אוצר ששמרתי עליו מכל משמר כל השנים. הוא רץ לפח האשפה ומסתבר שכבר פונה. אומרים לו שהכול הושלך לאשפה הציבורית. והוא מבהיל עצמו למקום. במשך שעות רבות הוא עומד ונוכר שם ומעלה חרס בידו. עוברים שעות וימים והוא רואה שמחצית מכמות האשפה הוא כבר מין ונופל לייאוש. עובר שם במקום איש חכם שאומר לו: אם עברת על חצי מהכמות, ברור שזה ימצא במחצית השנייה.

כך כותב רבנו הזקן בספר התניא בפרק ל"ז (אותו למדנו, במסגרת שיעור התניא היומי, בהשגחה פרטית היום הזה, כ"ג באדר, בו נערך הסימפוזיון הנוכחי): "והנה תכלית השלימות הזה של ימות המשיח ותחיית המתים שהוא גילוי אור אין סוף ברוך הוא בעולם הזה הגשמי תלוי במעשינו ועבודתנו כל זמן משך הגלות".

בהתייחס למשל האמור, עברנו את את כל הגלות הקשה עד כה, אז דווקא עתה, ברגע האחרון, נתייאש? ! נכון שהיינו צריכים להגיע אל המציאה לפני זמן רב, אבל לא מצאנו, אז אחרי התקדמות כה גדולה ניפול לייאוש? !

אני ממשיך זאת לבניין גדול שהולך ונבנה. וכל יום אנשים עוברים ליד אתר הבנייה הזה ואינם קולטים מה קורה פה. מה פשר החציבה הגדולה, מה הם כל העמודים, המנופים, הבלוקים ומה לא. הכול נראה כמו דבר לא ברור כלל. אבל דעת לנבון נקל כי הולך ונבנה כאן קומפלקס ענק שיום אחד יהיה מפואר ומשוכלל. הגאולה האמיתית והשלמה הולכת וקרבה בצעדי ענק אלינו. כל הסימנים מעידים על כך. נחזק ונתחזק באמונה ונצפה לו "בכל יום שיבוא". ■

א חסידישע פארבריינגען

עם הגה"ח הרב חיים שלום דייטש, ראש כולל 'צמח צדק'

מיכלא דמהימנותא

מהי הפעם היחידה שבה כתוב בסידור על ה'קליפות' שהם 'חיצונים' • מה בין אמונה שעל פי שכל לבין אמונה פשוטה • כיצד יישב הרבי את תמיהתו של פרופסור • ומה ענה רב ירושלמי למי שביקש לדעת מיהו בעל הבית של החנות

וכל מה שהילד יבין בעתיד, הכל מגולם במילה "אבא".

אז אם הדגן כל כך טוב, למה הוזהרנו מחמץ? כי דווקא המצה, ידיעה שמופיעה בצורה של ענווה, משפיעה עלינו לקרוא לאבא שבשמים. ידיעה עם גאווה וישות, לא מועילה. מי שגאוותו אומר: "למה שאמין? תוכיח לי!". הסתירה הכי גדולה לאמונה היא הישות, הרגשת החשיבות העצמית שלנו. אמונה אמיתית מתבטאת דווקא כשאנחנו לא מבינים.

המצה היא מאכל האמונה. בלי שהוכיחו לי, בלי שהבנתי, בלי לדעת הכל, אני קורא לאבא והוא בא. זוהי משמעות האמונה. כמו אדם שיודע הלכה מעשית מבלי לדעת את המקור וההשתלשלות שלה, ההבנה תגיע אחר כך, אבל כבר עכשיו יש פה את הכל. אנחנו קוראים לאבינו שבשמים, אנחנו מאמינים בו, וגם בלי לדעת, כל העומק טמון באמונה הפשוטה שלנו.

פעם ביקר אצל הרבי פרופסור אחד. הם דיברו על אמונה, והרבי הסביר לו שאמונה היא דבר מאוד פשוט. כל מי שיש לו שכל רואה שיש סדר בבריאה, וממילא הדבר מחייב שיש גם מי שיצר את הסדר הזה. כשהפרופסור הזה חזר לארץ הוא כתב לרבי כך: אם אמונה היא דבר כל כך פשוט, למה יש אנשים שאומרים תאוריות של אבולוציה וכדומה? הרבי כתב לו: טבע האדם שהוא רוצה לחדש. כיוון שהאמונה כה ברורה, אז זה שיש בורא לעולם - זה לא חידוש. אבל אם אומרים שהאדם נברא מהקוף, זה כבר חידוש.

חשבתי לא מזמן, מוזר שכך הרגל שלנו שטוחה, למה היא לא אנכית כהמשך לרגל עצמה? והתשובה היא שאם היא היתה כך, לא היינו יכולים לעמוד עליה והיינו נופלים. סימן שמישהו חשב שאתה צריך ללכת וסידר לך רגל שתהיה נוחה להליכה. אתה חשבת על זה לפני שנולדת? ההורים שלנו חשבו על זה? ברוך ה', היה מישהו שחשב.

אחד הרבנים בשכונת בית וגן בירושלים נכנס פעם לאחת המכולות. בעל המכולת היה צריך לצאת ושאל את הרב אם הוא מוכן לשמור רגע על החנות. בדיוק באותה דקה נכנס מישהו בלי כיפה, ראה את הרב ושאל אותו איפה בעל המכולת. הרב ענה לו שאין בעל מכולת. הוא לא הבין, "הרי אני בתוך המכולת, אז מאיפה היא באה?". הרב אמר לו: "לא שמעת? כתבו בעיתון שאנייה ליד חופי חיפה התפוצצה, מהפיצוץ התפזרו גזים לחוף והנה, הם הגיעו לכאן והפכו למכולת, עם מאות מוצרים מסודרים על מדפים". הבחור הסתכל על הרב בתדהמה:

בחסידות החמץ מסמל את הגאווה וההתנשאות, ואילו המצה את ההפך - שפלות הלב והביטול. ה'צמח צדק' מעיר שדווקא למי שיש גאווה יש גם נפילות אדירות בבת אחת, שלא בהדרגה. פרעה, למשל, איבד ביום אחד את מלכותו על האימפריה הגדולה של העולם העתיק. עולמו התהפך ברגע אחד, והסיבה לכך היא שהתנשאות היא קפיצת מדרגה. כשאדם מדלג יותר ממה שהוא באמת, זה מוביל אותו להתרסקות ולנפילה חסרת פרופורציות.

ב"יהי רצון" שאומרים לפני שריפת חמץ, אומרים כך: "יהי רצון מלפניך ה' אלוקינו ואלוקי אבותינו, כשם שאני מבער חמץ מביתי ומרשותי כך תבער את כל החיצונים". זו הפעם היחידה בכל הסידור שהקליפות מופיעות בשם "חיצונים", כי המהות של הקליפות זה איך אתה נראה מבחוץ. איך אומרים היום, "פרסמת עשית, לא פרסמת - לא עשית".

מצד שני, הענווה גם היא לא בהדרגה, הביטול איננו 'רגוע' אלא קיצוני - "ואנכי עפר ואפר", "נבזה בעיניו נמאס". כשאדם מכיר במדרגתו האמיתית הוא לא יכול להתנשא אפילו עוד רגע אחד, הביטול איננו איטי אלא בבת אחת, ולכן גם ההתעלות של יהודי שמתבטל תהיה מטאורית - כמו משה רבנו, שדווקא בגלל שברח מן הכבוד זכה להיות רועה ישראל.

מה ההבדל בין בריא לחולה? הבריא לא חושב על כך שהוא בריא, הוא פשוט הולך ומתפקד. החולה מרגיש פתאום שכואבות לו הרגליים, כואב לו הלב ח"ו. מה הם חיים בריאים? שהאדם לא מרגיש את עצמו.

גם בגאווה וגם בענווה אין הדרגה, שתיהן באות בבת אחת. אז מה בכל זאת ההבדל בין חמץ למצה? בשניהם יש קמח, בשניהם יש מים, אבל במצה, מה שהכנסת זה מה שיש, ואילו הגאווה כוללת תוספות. ביטול אמיתי הוא להיות כמו שאתה. המהר"ל שואל, למה המצה נקראת מצד אחד לחם עוני ומצד שני היא סמל החירות - איזה חירות יש בלהיות עני? אלא שבעוד העשיר משועבד לכסף, לעני אין כלום - וללא כלום אי אפשר להיות משועבדים. לחם העוני לא נועד להזכיר את העוני של מצרים, אלא לסמל את החירות עצמה!

דגן של מצה

הגמרא אומרת כי "אין התינוק יודע לקרות אבא ואמא עד שיטעום טעם דגן". הדגן נותן כוח לתינוק לקרוא לאבא. הוא מבין כשתינוק אומר אבא, הוא מבין את כל המשמעות של המילה הזאת, הוא יודע מה זה אבא? לא בטוח, אבל הוא כן יודע שכשהוא קורא - אבא בא! הערך של אבא, המשמעות

השאלה החודשית?

תלמידי לב לדעת המשתתפים בתוכנית השנתית בלקוטי אמרים מוזמנים לענות על שאלות בחומר הלימוד אחת לחודש, ולהשתתף בהגרלה על סדרת הספרים 'תורה אור ולקוטי תורה המבואר' - תורה ומועדים (8 כרכים).

השאלות יתפרסמו בקו הטלפון

08-9786892

שלוחה 2

ניתן יהיה להאזין לכל שאלה למשך יום אחד בלבד.

חודש ניסן
יום ראשון ח' ניסן
על הפרקים יג-כה

בכל חודש תתקיים הגרלה
על שלושה סטים בין העונים נכונה

מבחן מסכם

המבחן יתקיים בשבוע שאחרי חג הפסח
בכפוף להנחיות

פרטים מדויקים על אופן עריכת המבחן ומיקומו
יתפרסמו ביום ראשון כ"ב ניסן (אסרו חג)
במוקד הטלפוני של 'לב לדעת' 072-221-9050 שלוחה 3.

לקבלת שאלות חזרה ניתן לפנות לדוא"ל: lladaat@gmail.com

שו"ת עם רבני 'לב לדעת': 072-2219050
שלוחה 2, בימים א-ה, בין השעות 13:30-15:30, 21:30-23:00

לפרטים ויצירת קשר: 072-2219050
מענה אנושי בשלוחה 5, בימים א-ה, בין השעות 13:00-15:30

מייל: lladaat@gmail.com

"השתגעת? על מה אתה מדבר, איזה גזים יכולים להפוך למכולת?". הרב ענה לו: "למה זה נראה לך מוזר, הרי זה מה שכתוב בספרים שלכם. היה מפץ, היו גזים ומזה נהיה עולם, בני אדם וגם מכולת... אז מי המשוגע, אני או אתם?".

אמונה על פי השכל היא דבר טוב מאוד אבל זו לא אמונה מושלמת. גם היא עדיין על פי ישות, "אני מבין". החכמה היא להאמין גם כשאתה לא מבין. עיסת החמץ, שתופחת ועולה למעלה, מרמזת על השגה - אפילו השגה אלוקית - וזו עדיין ישות. אך כל העניין של פסח, התחלת היהדות עוד לפני מתן תורה, הוא קבלת נקודת האמונה. צריך שהאמונה לא תהיה על פי שכל, אלא מזוקקת לגמרי, מעבר לישות שלי.

שמעתי פעם, כמדומני מפי הרבי, מה ההבדל בין הרמב"ם, ולהבדיל, פילוסופים אחרים? גם הרמב"ם דיבר על השגה שכלית וחיבר כתבים פילוסופיים. והביא משל: משהו ראה כפרי שבחצר שלו היו לוחות קליעה, וכל החיצים היו נעוצים בדיוק באמצע, בדיוק מושלם. שאל האיש את הכפרי איפה למד לצלוף כל כך טוב, והכפרי אמר שזה מאוד פשוט - הוא קודם יורה את החיצים ואחר כך מסמן את המטרות. כך גם הרמב"ם: הוא קודם כל התחיל עם החיצים, עם נקודת האמונה, ואחר כך בנה מסביב את כל הפילוסופיה וההשגה שלו. ואילו האחרים קודם ציירו ולא תמיד זכרו שיש חץ... אם מתחילים עם הביטול אפשר לצייר אחר כך עיגול שלם ולהוסיף שכל, אבל הפוך אי אפשר.

בהגדה של פסח אנו אומרים "אפילו כולנו חכמים, כולנו נבונים, כולנו יודעים את התורה - מצווה עלינו לספר ביציאת מצרים". לספר כמו שהקדוש ברוך הוא רוצה שנספר, מתוך נקודת האמונה. יש מנהג יפה שאחרי שהבן שואל "מה נשתנה", האבא חוזר על השאלות, בשביל להראות שבלייל הסדר אין גדולים וקטנים - אל מול האינסוף כולנו נמצאים במדרגת "קטנות", כדי שנזכה לקבל את אור האמונה הזו.

אני חושב שבלייל הסדר לא צריך להגיד "ווארטים" יפים. צריך לספר ביציאת מצרים, כשהעבודה הרוחנית שלנו היא להתקשר מתוך ביטול גמור לקדוש ברוך הוא. אולי בגלל זה עובדים ומתכוננים כל-כך לפני פסח, ולפעמים יש הרבה משימות שלא דווקא קשורות לניקיון החמץ עצמו, וזה כדי להביא אותנו למדרגת הביטול האמיתית. ידוע מכתבי האר"י שהכלי לקבל את האורות של פסח זה קודם כל לעבוד קשה לפני החג.

לחיים! שנזכה לכל האורות ולביאת המשיח, אמן ואמן.

נשמרתא דאורייתא

ביאורים מתורת חב"ד לדף היומי

פסחים קיג - שקלים ו

דבר בעתו מה טוב:
ענינים נפלאים לחג
הפסח • על פסח שחל
במוצאי שבת

הפסח נאכל על השוכב כמו בערב פסח שחל בחול.
והביאור בזה:

מהטעמים שהפסח נאכל על השוכב דוקא (דלא כבסעודת שבת שיש להשתדל להכנס לשבת כשהוא תאב לאכול ויאכל סעודת שבת לתיאבון) - כדי להראות שאכילת הפסח היא לשם מצוה, ולא לצורך הנאת הגוף, ועד כדי כך, שלא מתחשבים כלל עם הגוף, שאף שהגוף שבע ואינו חפץ לאכול עוד, מכל מקום, אוכלים הפסח באותה חיות שאוכלים בשעה שתאבין לאכול, ויתירה מזה, שאכילת הפסח היא מתוך חיות ושמחה גדולה ביותר, כלשון הגמרא (לעיל פה, ב): "כזיתא פסחא והלילא פקע איגרא".

ואף על פי שידע איניש בנפשיה שמצד גופו אינו בדרגא זו כלל של אכילת קרבן על השוכב, מכל מקום בחג הפסח אין מתחשבים במצבו של הגוף, כי ענינה של יציאת מצרים הוא - בריחה מן הרע, למרות שהוא בתקפו, וכמבואר בתניא (פל"א) ש"בחינת... יציאת מצרים שנאמר בה כי ברח העם... מפני שהרע שבנפשות ישראל עדיין הי' בתקפו בחלל השמאלי... רק מגמתם וחפצם היתה לצאת נפשם האלקית מגלות הס"א היא טומאת מצרים כו".

וזהו ענין אכילת הפסח על השוכב, מבלי להתחשב עם הגוף. וזהו גם ענינו של פסח - דילוג שלא בהדרגה כלל, ולכן, מבלי הבט על מעמדו ומצבו יכול וצריך לבוא לדרגא הכי נעלית בעבודה, עד למסירת-נפש, כבקיום הציווי דלקחת השנה - האליל של מצרים - לקרבן פסח, שחיטתו ונתינת דמו על המשקוף ועל שתי המזוזות, מבלי להתפעל מהסכנה שבדבר.

אמנם אכילת שבת היא שונה מאכילת ימי החול - שגם הרעב שמצד הגוף הוא באופן נעלה יותר, שאין זה בשביל הנאת הגוף סתם, אלא זהו ענין של מצוה, עונג שבת.

ולכן בערב פסח שחל בשבת יכולה להיות אכילת הפסח לתיאבון (ולא נוגע שיהי' הפסח נאכל על השוכב) - שאז יכולים לשותף באכילת הפסח גם את הגוף שמתעלה למעמד ומצב נעלה יותר, מעין ודוגמת שלימות בירור וזיכרון הגוף בגאולה העתידה.

(ע"פ תורת מנחם ח"ג ע' 12)

חובת הפיכת הנפש הבהמית

בערב תאכלו מצת הכתוב קבעו חובה (פסחים קכ, ב)

המצוה היא "מיכלא דמהימנותא", ותפקידה הוא להחזיר את האמונה בפנימיות הנפש. כי האמונה היא לא רק בכך שהקב"ה ברא את העולם ומחיה אותו, כי זהו דבר המושג בשכל וגם חכמי האומות מודים בזה, ואין צריך לזה אמונה. אלא אמונה היא בביטול העולמות במציאות לאור אין סוף, שהוא למעלה מנתינת מקום לעולמות ולמעלה מלהיות כח הפועל בנפעל, ואין לעולמות שום תפיסת מקום כלל לגבי יתברך, ואמונה זו שייכת לישראל דוקא, וזהו שאומרים שמע ישראל הוי' אלוהינו הוי' אחד.

אמנם הגוף מצידו אינו שייך לדרגת ביטול זו, כי שרש התהוותו הוא מהצמצום והסתר אור אין סוף. ולזה נתלכשה הנשמה בגוף,

טעם המצה

בלע מצה יצא (פסחים קמז, א)

יש שדוחין אף עיקר השמועה לומר שאף בלע מלה לא יצא, ומפני שכל הפרק מלינו שאומרים תמיד טעם מלה בעיני (מאירי)

אמנם להלכה קיימא לן בלע מצה יצא. משום שבמצה עצמה צריך להיות טעם, ורק בנוגע להאדם האוכל את המצה אין טעם המצה מעכב. והביאור בזה:

המצה מורה על הגילוי מלמעלה לגאול את בני ישראל ממצרים, למרות שמצד מצבם הרוחני הם לא היו ראויים לכך.

ולכן, בני ישראל עצמם, לא הרגישו "טעם" בהגילוי מלמעלה, כיון שהם לא היו כלים לזה. אבל זהו רק מצד ה"גברא"; ולכן ההכרח אינו אלא באכילת מצה, באופן שהיא תהיה דם ובשר כבשרו (- שהגאולה תתעצם עם עצם הגאולה), אבל - לאו דוקא שותף אוכל יטעם, לאו דוקא שיהיה נרגש טעם והנאה של טעם מצה.

אולם מצד החפצא, ציווי השם פועל את המציאות דמצות מצה, מצד הקב"ה ניתן בהגאולה הכח להעלות ולהעמיד את בני ישראל במצב ודרגא של גאולה מטומאת מצרים (גם מצד מציאותם). ולכן מוכרח שלחפצא ד"מצה עצמה" יהיה "טעם מצה", מפני שהגאולה עצמה נתנה (ובהכרח שבה יהיה לפני זה) את הכח ל"טעם" (אלא שלפועל נפעל ענין זה אצל בני ישראל במתן תורה).

אף על פי כן אפשר לצאת ידי חובת אכילת מצה רק בלחם עוני ולא במצה עשירה - דהיינו שה"טעם" שישנו ומוכרח להיות במצה, הוא "טעם מצה" בלבד, אבל לא טעם ותענוג מצד דבר שאינו "מצה" (כהטעם דמצה עשירה) -

וכפי שענין זה משתקף בעבודת האדם כוונת הענין היא: "טעם מצה" הוא התענוג בקבלת עול, לא מצד דעת - אלא לחם עוני

(בדעת). ואין זה התענוג שבא מצד שכל או מדות, המביאים טעם והנאה, אלא שהקבלת עול שלו היא מתוך תענוג.

(על פי לקוטי שיחות חכ"ו ע' 47)

העבודה בפסח שחל במוצאי שבת

ונאכל שם (מן הפסחים ומן הזבחים) (פסחים קמז, ב)

הכי גרסינן... מן הזבחים ומן הפסחים, שחגיגת ארבעה עשר נאכלת קודם לפסח לפי שהפסח נאכל על השוכב (תוס')

אמנם "כשחל פסח במוצאי שבת יש מדקדקין לומר מן הפסחים ומן הזבחים, שהרי אין חגיגה נאכלת בלילה זה, והזבחים הם החגיגה ושלמי שמחה שמקריבין למחר ביום" (שו"ע אדה"ז סימן תעג סמ"ט).

ועל פי זה נמצא, שבהענין דאכילת הפסח על השוכב, יש חילוק בין שבת לחול - שבערב פסח שחל בשבת לא נוגע כל כך שיהי'

כדי להביא את הגוף גם כן לביטול זה על ידי התבוננות באחדותו יתברך באמרו שמע ישראל כו'.

ולזה נצטוו ישראל לאכול מצה, שבכוחה להחדיר אמונה זו, על דרך אמרם ז"ל אין התינוק יודע לקרות אבא עד שיטעם טעם דגן. וזהו שהמצה היא מוחין דקטנות דאבא שנמשכים לנוקבא. פירוש, שבחינת מוחין דגדלות דאבא, דהיינו חכמה דאצילות כפי שהיא מצד עצמה, ובספירת החכמה שורה מהותו ועצמותו יתברך, ומאירה בה מהות עניין אחדות ה'. ועניין המצה הוא לגלות במלכות ("נוקבא") את שורש האמונה כפי שהיא בחכמה.

ומזה נמשך הכח הזה לנפש האלקית לכל השנה שתוכל לזכך נפש הבהמית ולקבוע בה אמונה הנ"ל בידת כל תמוט, להיות מאירה בגילוי במוחו ולבו. ולכן כלילה הראשון "הכתוב קבעו חובה", כי באמת צריך להיות בחינת יציאת מצרים ברוחניות גם עתה.

(ע"פ דרך מצוותיך, מצוות השבתת חמץ ואכילת מצה)

מצה בשביעי של פסח

ששת ימים תאכל מצות וביום השביעי עצרת לה' אלהיך מה שביעי רשות אף ששת ימים רשות (פסחים קכ, ב)

כיון שכל עניני התורה הם בדיק, מובן שמה ששביעי של פסח הוא המלמד על כל הששה ימים, הוא כיון שעיקר הענין של "רשות" הוא בשביעי של פסח, ומשביעי של פסח הוא נמשך גם בששת הימים של פסח.

וביאור הענין הוא, דהנה ענין "רשות" מבואר בזהר (ח"א קלג, א וכו' ח"ש) בטעם אומרים ז"ל "תפלת ערבית רשות", דהיינו משום שזוהי מדרגה גבוהה מאוד שאי אפשר להמשיכה על ידי עבודת הנבראים, אלא היא באה מאליה על ידי היחודים של תפלת שחרית ותפלת מנחה.

וכמו כן מבואר בענין ספירת העומר דכתיב תספור חמישים יום, על אף שסופרים רק מ"ט יום, והיינו משום ששער החמישים אי אפשר להמשיכו על ידי עבודת הנבראים, והוא נמשך מעצמו על ידי שסופרים מ"ט יום.

וזהו שאכילת מצה בשביעי של פסח היא "רשות", דהנה כלילה הראשון נמשך הכח להחדיר את האמונה בנפש הבהמית בכללות, ואחר כך כתיב "ששת ימים תאכל מצות", והיינו משום שעיקר התהפכות הנפש הבהמית, הוא בשש מדותיה חסד גבורה תפארת נצח הוד יסוד, שבהן היתה שבירת הכלים.

אמנם בשביעי של פסח, אחרי שכבר נמשכה ההמשכה מהחכמה לשש מדות הנ"ל, אז עולה החכמה לקבל הארה מעצמותו יתברך שלמעלה מעלה מהחכמה. ואז הוא גם כן גילוי עתיק יומין בחכמה בקריעת ים סוף, כדאיתא בזהר על פסוק מה תצעק אלי – "בעתיקא תליא מילתא".

וזהו תוכן דברי הזהר על הכתוב ה' ילחם לכם ואתם תחרישון – "ולא תתערון מלה". והוא על דרך משל הרב המלמד את תלמידו, ובאמצע ההשפעה נופל בשכלו עומק חדש, הרב עוצר את דיבורו כדי לקלוט ולהפנים את הרעיון החדש. ואזי כל כוחותיו, כולל הדיבור, מתעלים יחד עם שכלו, המרוכז כל-כולו לקבלת ההשכלה החדשה. וכך גם בעת עליית החכמה לקבל המשכה חדשה, גם הדיבור נכלל בשורשו, בחכמה, בכדי לקבל את ההארה החדשה. ועל-פי זה מפרש שם את המשך הכתוב "ויאמר ה' אל משה מה תצעק אלי, דבר אל בני ישראל ויסעו": "ויסעו" – "ינטלו מן דא . . אלא בעתיקא תליא מילתא". כלומר, אין זה הזמן להתפלל, אלא עליהם "לנסוע" מעניין התפילה כיוון שהדבר תלוי ב"עתיק יומין". וכוונת הדברים היא, שקריעת ים סוף היא עניין נעלה כל-כך שאינו קשור כלל לעבודת בני ישראל – "אתערותא דלתתא", אלא הוא נמשך מבחינה עליונה ביותר באלוקות. בחינת "אתערותא דלעילא" שלמעלה לגמרי מ"אתערותא דלתתא". זה שייך לדרגת עתיק שמובדל לגמרי מהנבראים ועבודתם אינה תופסת מקום לפניו כלל.

וזהו מאמר רז"ל "מה שביעי רשות", כי המשכת מוחין אלו מ"עתיק יומין" הוא נקרא "רשות" ו"עלמא דחירו".

ומכל מקום מה שהוא רשות אין הכוונה שאין כאן עבודה כלל, שהרי גם במה שלמעלה מאתערותא דלתתא צריך להיות דעביד ליה נייחא לנפשיה, ואדרבה היא עבודה נעלית יותר והוא ענין בחינת ביטול והנחת עצמותו, וזהו שאין שייך "ציווי" בדרגה זו, כי אין כאן מציאות ששייך לצוותה על עשייה.

(דרך מצוותיך שם. ספר המאמרים תרס"ח ע' קסח ואילך. לקוטי שיחות חכ"ב ע' 33)

כפרה בכפייה

משיבשו במקדש התחילו למשכן (שקלים פ"א ה"ט)

על פי זה יש לבאר מה שאמרו התוס' בחולין (מב, א) שמשוה רבינו "תמה על הדבר מה יוכל אדם ליתן כופר נפשו. הראהו הקב"ה להבחין היטב ולהודיע לישראל". ולכאורה אינו מובן מה היתה תמיהתו של משה, והרי מצינו כמה פעמים בתורה כפרה על ידי קרבנות.

אלא תמיהתו של משה רבינו היתה, היות ובכל הקרבנות הדין הוא שהם צריכים להיות לרצונו. וגם כשהדין הוא "כופין אותו", מכל מקום צריך הוא לומר "רוצה אני", וכפי שמבאר הרמב"ם שבוה מגלה הוא שזהו רצונו האמיתי.

אבל במחצית השקל כופים וממשכנים את כולם, ולא מצינו שצריך הנותן לומר "רוצה אני", ועל זה תמה משה כיצד נתינה כפויה יכולה להיות כופר-נפש?

לכן הראהו הקב"ה מטבע של אש שמשקלה מחצית השקל. משקל – משמעותו דבר הנמשך כלפי מטה וכדי להרימו יש צורך במאמץ ואפילו בכפייה.

הוא הדין במחצית השקל שבני-ישראל נותנים: גם כאשר "כבד" להם הדבר לעשותו, ועושים זאת מתוך כפייה, ללא כל רצון וחיות, גם נתינה שכזו היא "מטבע של אש", מאחר שהיא קשורה "תחת כיסא הכבוד" – בעצם הנשמה.

(לקוטי שיחות חט"ז, עמ' 390)

שלוש התרומות – בעבודת השם

שלוש תרומות נאמרו בפ' זאת תרומת אדנים ותרומת שקלים ותרומת המשכן. דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה וגו' זו תרומת אדנים . . תרומת אדנים לאדנים העשיר לא ירבה והדל לא ימעט (שקלים פ"א ה"א)

בביאור הלימוד מהפסוקים לסוגי הנדבות יש לומר:

בכתוב "זאת התרומה אשר תקחו מאתם" יש פירוט "זהב וכסף ונחושת וגו'", ומכאן שהכוונה היא לתרומת המשכן. הכתוב "מאת כל איש אשר ידבנו לבו" מדגיש את הכוונה שכל, ומכאן שהכוונה היא לתרומת השקלים, שמהם קנו קרבנות הציבור, ובהקרבנות נדרשת כוונת הלב ("קדשים ישנם במחשבה").

ואילו הכתוב "ויקחו לי תרומה" – התרומה הקשורה בקב"ה בכבודו ובעצמו – מתייחס לתרומת האדנים. והטעם לכך הוא:

האדנים היו החלק התחתון ביותר של המשכן; אך יחד עם זאת, דוקא האדנים היוו את היסוד שעליו עמד המשכן כולו – גם הקרשים והיריעות שמעליהם.

משמעותם של האדנים בעבודת ה' היא שפלות והתבטלות, שהיא הדרגה התחתונה ביותר בעבודת ה', אך יחד עם זאת היא מהווה את היסוד גם לדרגות העבודה הנעלות יותר.

ולכן רק ביחס לאדנים נאמר "ויקחו לי תרומה", שכן רק על-ידי התבטלות מוחלטת ניתן להגיע אל הקב"ה בכבודו ובעצמו.

וזהו הטעם שבתרומת האדנים נאמר "העשיר לא ירבה והדל לא ימעט" – משום שבעבודה זו של קבלת עול פשוטה, הבאה מצד עצם הנשמה, שווים כל בני ישראל – גם העשירים בדעת וגם העניים בדעת.

(לקוטי שיחות ח"א ע' 162 ואילך. ח"א ע' 110)

מטבע של אש

כמין מטבע של אש הוציא הקב"ה מתחת כסא כבודו והראהו למשה ואמר לו זה יתנו בזה יתנו (שקלים פ"א ה"ד)

למה הדבר דומה? לאדם שהחליט ללמוד את מלאכת הצורפות. הלך אצל צורף, והלה לימדו את כל המלאכה. אך דבר אחד – המובן מאליו – לא אמר לו: שיש להצית תחילה את האש מתחת לכסף או הזהב. הלך התלמיד ועשה כפי שלמד, אך את האש לא הצית... מובן שהזהב והכסף נותרו כפי שהם.

לפיכך הראה הקב"ה למשה מטבע של אש, ללמדנו: נתינת מטבע בלבד אינה יכולה לשמש ככופר נפש; אך כשנותנים מטבע של אש בחיות והתלהבות הבאות מ'עצם הנפש' שנמשלה לנו ("נר ה' נשמת אדם"), אזי בכוח המטבע לכפר על הנפש.

(ע"פ לקוטי שיחות ח"א ע' 529)

זבחים פרק ה משנה ח

הבכור והמעשר והפסח קדשים קלים, שחיטתן בכל מקום בעזרה, ודמן טעון מתנה אחת ובלבד שיתן כנגד היסוד.

שינה באכילתן: הבכור נאכל לכהנים, והמעשר לכל אדם. ונאכלין בכל העיר בכל מאכל לשני ימים ולילה אחד.

הפסח אינו נאכל אלא בלילה, ואינו נאכל אלא עד חצות, ואינו נאכל אלא למנוי, ואינו נאכל אלא צלי.

הבכור והמעשר והפסח קדשים קלים - מ"הבכור" עד "המעשר" נרמז סדר ההשתלשלות שבקדושה: הבכור, כשמו, היא הדרגה הראשונה בספירות העליונות - ספירת החכמה, והמעשר היא הדרגה העשירית והאחרונה - ספירת המלכות. לעומתם, "הפסח" הוא מלשון פסיחה ודילוג אל מה שלמעלה מסדר ההשתלשלות. לכל המדרגות האלו יכול כל אדם להגיע ובכל זמן, ולכן נקראים קרבנות אלו "קדשים קלים" - קדושה שניתנת להשגת כל אחד (בשונה מקדשי קדשים). שחיטתן בכל מקום בעזרה - התחלת ה"בירור" ועליית האדם במדרגות אלו היא בשחיטתן, כרמז לשון חז"ל "אין ושחט אלא ומשך" (חולין ל), משיכה והעלאה לקדושה. עבודה זו יכולה להיות בכל מקום, אבל היא דורשת ביטול ותחושת תלות בעזרת ה' ("בעזרה"), כי האדם לבדו לא יכול להצליח בעבודתו ו"אלמלא הקב"ה עוזרו אין יכול לו". ודמן טעון מתנה אחת ובלבד שיתן כנגד היסוד - כדי להשתייך לדרגות האלו מוכרח האדם להגיע לפנימיות ליבו, יסוד המזבח שלו הפנימי, ולתת עליו את הדם - הוא הנפש.

מבכור ועד למעשר

שינה באכילתן - האכילה, על ידה הופך המאכל לחלק מגוף האדם, משמעותה היא ההמשכה של הדרגות הללו לתוך כלים. כי אף שהשייכות לדרגות אלו ניתנה לכל אדם, כאמור, הרי שבעניין ההמשכה שלהן לתוך חייו ממש יש חילוקים ביניהן:

הבכור נאכל לכהנים והמעשר לכל אדם - הבכור, שכנגד ספירת החכמה, היא הבהמה הראשונה שנולדה, ובהיותה קדושה בעצם שייכים אליה במיוחד הכהנים שמקומם בקו הימין שתחילתו בספירת החכמה. המעשר, לעומת זאת, הוא חולין, אלא שנעשו על ידי הפרשת האדם לקדושים בקדושת מעשרות, וזו מדרגה תחתונה יותר השייכת לכלי של כל אדם.

ונאכלין בכל העיר, בכל מאכל - ההמשכה של כל הספירות היא על ידי עיסוק בענייני קדושה, "בכל העיר" שלפנים מן החומה, הם ענייני התורה והתפילה. ו"בכל מאכל" הכוונה גם צלוי וגם מבושל, כלומר: גם בתנועה נפשית של העלאה וציאה מהכלים - אש, צלי אש ללא מים וללא כלי, וגם בתנועה של המשכה - מים, בישול במים ובתוך כלי.

נמצא כי המדרגות שבסדר ההשתלשלות, מספירת החכמה ועד לספירת המלכות, שייכות לעולם ויכולות להגיע אליו ולהיכנס בתוכו בדוגמת בישול (בשונה מפסח דלקמן).

לשני ימים ולילה אחד - זמן אכילת הקרבנות מבכור ועד מעשר בשני ימים - הם שני בתי המקדשות, ולילה אחד שביניהם - היא גלות בבל, בה לא היה חושך גמור, שהרי עדיין היתה בה נבואה ונמשכה רק שבעים שנה (ובשמונה עשרה השנים האחרונות כבר החלו בבניין הבית והקריבו קרבנות). ברם, בגלות הארוכה שהחלה לאחר חורבן בית שני כבר קשה "לאכול", להמשיך בכלים, את הדרגות הנ"ל מבכור ועד מעשר.

הפסח מתגלה בחושך

הפסח אינו נאכל אלא בלילה, ואינו נאכל אלא עד חצות - הפסח שונה מכל הדרגות האמורות, בהיותו עומד מעל כל סדר ההשתלשלות של עשר הספירות מבכור ועד מעשר, ופוסח מעל הסדר הרגיל. ועניינו מתגלה דווקא בעת עבודת האדם בלילה, בזמן החושך וההסתר, כי אז "צמאה לך נפשי, כמה לך בשרי, בארץ ציה ועיף בלי מים". דווקא עבודת ה' שמעל סדר ההשתלשלות וסדר הספירות הרגיל, היא השייכת לזמן הזה של החושך הבא לאחר שני ימי האור של בתי המקדש. ודווקא קודם חצות הלילה, אז החושך חזק ועבה יותר ובבחינת גבורות (ומחצות ואילך מתחילה בחינת חסד).

ואינו נאכל אלא למנוי ואינו נאכל אלא צלי - כל אחד שייך לעבודת ה' שלמעלה מההשתלשלות והכלים, אלא שנדרשת הכנה מסוימת כדי להימנות עליה - לרצות בה ולהתכונן אליה אפילו בהכנה בעלמא.

וכיוון שזו עבודה שלמעלה מסדר השתלשלות וקשורה לצימאון היא נאכלת רק כצלי, אש ללא מים וללא כלים, בתשוקה וצימאון של יציאה מהכלים ועליה למעלה מעלה. וככל ששייך האדם מדרגה גבוהה יותר, יוסיף וישתוקק למדרגה שלמעלה ממנה. ועל ידי תנועת הנפש של "העלאה", צלי, תהיה גם ההתגלות עליונה יותר.

(על פי רשימות כ"ק אדמו"ר זי"ע, חוברת לז)

**אלפי יעדים,
נתיב אחד!**

נתיב מדיה - היחיד שמעיד לכל בתי הכנסת בארץ!

**אלפי בתי כנסת
נהנים כל שבוע
מחלוקת עלוני השבת
בצורה הטובה
והמשתלמת ביותר.**

נתיב מדיה

רצוה שותפונן שלך יגיע ליעדך?
טלפון אחד והוא בנתיב הנכון.
074-703-5009